Szakonyi Károly

Jegyek az ügetőre

A plakátokat a söntésben függesztették ki, a Zwack tengervízből felbukkanó mókás fejű figurája a koponyájára tapadó nedves tincsekkel, meg a hullámokon ringatódzó unikumos palackkal volt a legviccesebb, ügynökük, az alacsony, csokornyekkendős emberke kéthetente jött, hogy felvegye a rendelést. A fiúnak tetszett a lóverseny plakátja is a Tattersallból, az ügetés lendületében szinte a levegőbe emelkedő lóval, s mögötte a könnyű kerekek között gubbasztó zsokéval, meg a versenynapok dátumával, melyek közül bármelyikre mindig járt két belépőjegy. A vendéglős nem járt a *lovira.* Került minden szenvedélyt, kivéve a kártyát, de azt is csak passzióból, ha néha leült valamelyik törzsasztalhoz egy partira. Jól ismert lecsúszott alakokat a szakmából, lóversenyező, kártyás pincéreket, akik végül mindenüket elvesztették, és soha nem tudtak többé talpra állni, nem kaptak állást, mert megbízhatatlanokká váltak, kuncsorogtak az éttermek körül, hogy legalább kisegítőnek vegyék fel őket, ha csak napokra is. Így aztán a belépőket mindig Shilling úr kapta meg, ő is naponta bejárt a szokott fröccséért, akár csak a galvanizáló mester a zwa decikért. A szomszédos ház alagsorában volt egy kis műhelye, kirakatában bekeretezett fényképek és olajnyomatok porosodtak. A vékonypénzű, sóher alak hétköznapon gittszagú, homokszínű kezeslábast viselt, elvált ember volt, az üzlete mögötti helyiségben lakott, nem sokat adott magára, de ha lóversenyre ment, kiöltözött, felvette kissé viseltes öltönyét, és még nyakkendőt is kötött.

Shilling úr mindig nagy reményekkel ment ki az Ügetőre, aztán csalódottan tért meg onnan. Csak annyi maradt a zsebében, hogy hazafelé betérjen a fröccsére. Mire a Kerepesi útról a Rottenbiller utcán át a vendéglőbe ért, már beletörődött a veszteségbe. Nekitámaszkodott a rézborítású pultnak, na, Shilling úr, tette eléje a vendéglős a spriccert, nyertünk, nyertünk? Shilling úr csak elhúzta ujját a torka előtt és legyintett. – Az első köröknél mindegyiket lehagytuk… Lincoln!... Biztosra mentem, jó tippjeim voltak. Todsicher, hogy lefizették a zsokét. Hát láttam, mikor fogta vissza a lovat! Láttam!... Mályvarózsa sehol sem volt… se Szerencsés… de visszafogták…. Lincolt visszafogták, pedig formában volt!...

Ha nyert, minjárt el is verte, fizette a törzsasztal aznap esti cechét, hiába mondták, hogy becsülje meg a pénzét. De igazán nem is a pénzért járt a versenyekre, a fiúnak egyszer elmagyarázta, milyen érzés nyerni,

érezni a sikert, amiből kevés jutott neki az életben. Jómódú asztalos lányát vette feleségül, az apósa segítette őket lakáshoz a Damjanich utcában, az asszony a Regnumba járt misére, vallásos lélek volt, ki gondolta volna, hogy képes vétени a hatodik parancsolat ellen. Shilling urat behívták negyvenben az erdélyi visszacsatoláskor, igaz, csak rövid időre, de a feleségének az is sok volt megmaradni a hűségben. Akkor szokott rá a lóversenyre, vigasznak a csalódásra, a két szoba összkomfortból meg beköltözött egy dikóra az üzlet hátsó traktusába. Sokszor emlegette ezt, ha már az ötödik fröccsnél tartott, a festő, aki néha rendelt tőle kis méretű blonder keretet, bíztatta, béküljön ki a feleségével, mert nem élet ez így, de Schilling úr büszke természet volt. – Csak legyen vége a háborúnak – mondogatta – legyen csak vége, kibékülünk az angolokkal, kimegyek az epsoni derbyre, aztán ha nyerek, talán vissza se jövök ide…

A háborúnak ugyan vége lett, de Shilling úr nem Epsonban találkozott az angolokkal, hanem Bajorországban a brit zónában. Szerencséjére. Mert elfoghatták volna az oroszok is, ha az egysége nem igyekszik minél tovább német földön, visszavonulva a dunántúli harcokból. Schilling úr póttartalékosként keveredett a háborúba, az utolsó fröccsét negyvenhárom őszén, egy számára szerencsés versenynap után hajtotta fel a már megfogyatkozott törzsasztalnál, szokása szerint mindenkinek fizetett, és emelte poharát, a munkaszolgálatra vitt Schwarzenberger meg Stollár urakért, a fronton harcoló Peróczi hadnagy úrért, és nem látták többé.

De negyvenöt novemberében visszatért. Egy hétköznap délelőtt lépett be az üzletbe, angol katonaköpenyben, amit a fogolytáborban szerzett elnyűtt holmija helyett. A törzsasztalnál söröző szovjet tisztek felkapták a fejüket, de aztán tovább harapdálták a nyers uborkát, várva, hogy a szakácsnő a konyhán kisüsse a paprikás lisztbe hentergetett keszegeket. Schilling úr nem tudhatta, hogy a katonák a közeli házak egyikében működő GPU tisztjei, és a vendéglős nem kis aggodalmára kényszerűen elviselt újdonsült törzsvendégek. Nappal még kevéssé keltettek feszültséget, de ha este jutott kedvük átjönni egy sovány, fényesre kopott öltönyt viselő, zsíros hajú tolmáccsal, kétséges volt, hogy zárórakor távoznak. A szakácsnő ekkorra már hazament, de a tisztek a velük lévő harsány nőszemély kedvéért követelték a szokásos sült keszeget, amikor aztán a vendéglős benyújtotta a számlát, a lityinant részegen rákacsintott: papa! Bunker?... Ilyenkor tanácsos volt a kasszából óvatosan kivenni a bevételt, és a vendéglősné retiküljébe süllyesztve bevinni a ház emeletén lévő lakásukba. Azok az idők voltak ezek, amikor még lövések meg kétségbeesett segélykiáltások hasítottak az éjszakákba, vetkőztetők támadták meg a kései járókelőket, és szovjet patrul járta az utcákat.

Schilling úr örömmel látta, hogy a vendéglő megúszta az ostromot, ahogy a vendéglős mesélte, még a pohárszéken is épségben maradtak a poharak, csak a konyhabejárat fölötti római számjegyes falióra állt meg, mindkét mutatójával a tizenkettesen, valamelyik dél vagy éjfél dermesztette meg a harcok idején. Schilling úr műhelye is megvolt, az ajtaját ugyan beszakította egy gránát, a kirakat is tele volt téglatörmelékkel, de rendbe hozta, megnyitotta, munkája pedig jócskán akadt a sérült lakások üvegezésével. De pénz helyett inkább dohányt vagy néhány grammnyi aranyat kért, a hirtelen megbolondult bankókkal semmit sem lehetet kezdeni. Tavaszra már akkora lett az infláció, hogy a vendéglős is naponta írta ki krétával az új árakat, és minden délután fél hat felé a fiút elszalajtották a bevétellel a Szabadság téri Pénzintézeti Központba, ahol bélyeget ragasztottak a bankjegyekre, hogy hitelesítsék az új értékét. Nyárra már ki se lehetett mondani a billiókat meg trilliókat, a végtelen számokat, ilyen millpengő meg olyan millpengő, míg végre augusztusra megjelent a forint.

Mit ért a nyereség a lovin? Mert Schilling úr újra látogatta az Ügetőt. Hallotta, hogy csupán az előző, negyvenötös esztendőben maradtak el a versenyek, negyvennégyben még megvolt az a szenzációs a Zombor nevű lóval. (*Szabadka, Zombor, Újvidék, honvédsereg virágra lép…* Persze, inkább aknára már azután.) Augusztusra jó lett a pénz, de addig csak úgy lehetett élelmet szerezni, ha az ember valami kurrens iparcikkel, például leveles dohánnyal (netán cigarettával?!) tűzkővel, ruhaneművel felszállt a vonatra és elutazott vidékre, cserélni. Tojást, szalonnát, borsót vagy krumplit… talán még kenyeret is, mert falun volt élelem. Schilling úr a nyári munkákra gondolt, az aratásra, vett hát egy halom kaszakövet, elment Nagykátára és bekiáltozgatott az udvarokra. De hát kaszaköve volt mindegyik parasztnak, ha kopott is, újért nem adott se kolbászt, se zsírozót.

Egyik nap Schilling úr két fröccs között azt mondta Vasák úrnak: – Beléptem a szociáldemokrata pártba! – Vasák egy pillanatig némán meredt rá, aztán koccintott vele. – Egészségére, Schilling úr! Aztán miért? – Bal lába kaszáló mozdulatával odább lépdelt, megállt a törzsasztalnál a kártyázók mögött. Schilling utána ment. – Léptem volna a kommunista pártba? – Mágá tudja! – Schilling nem tágított. – Nézze! Nyugatos vagyok. – Nyugatos? – Már a határon is gyanúsan néztek mindenkit, aki onnan jött. Hallom, mi megy a népbíróságon, és még nem igazoltak… – Nem csinálta mágá semmit! Lóversenyre járt. Az csak nem bűn? – Nem. De félek, hogy valaki meg akarja kaparítani a műhelyemet, és áskálódni kezd… – Azért lépett be a pártbá? – Hát valami kis biztosíték kell, nem igaz?...

Vasák úr nem keresett biztosítékot, ő a merev lábával kimaradt a háborúból, a rádiózenekar nagy nehezen összeverődött, a mélyhegedűs

egy lipótvárosi védett házban vészelte át a gyilkos időket, de a fagottos nem tért vissza Auschwitzból, az ütősök közül pedig ketten elestek a fronton. Azért délidőben szólt a szalonzene, újra lehetett játszani Mendelssohnt, de az üzletben nem hallották, mert a vendéglős nem vett új rádiót a beszolgáltatott Orion helyett. Semmi sem emlékeztetett a régi napokra, a szállítás is akadozott, a szombati, nagy forgalomban előfordult, hogy elfogyott a tégelyekből bor, a hordók is üresek voltak a pincében, a vendéglős elfuttatta a fiút két tízliteres demizsonnal három utcával odább a Grünfeldhez. A Grünfeld voltaképpen büfé volt, amolyan amerikai féle, még a harmincas évek elején nyitották meg, de borkereskedésre is volt engedélyük. A tulajdonos meghalt a gettóban, az özvegye indította be ostrom után az üzletet. A fiú lement a Grünfeldné csaposával a ház alatti, tízhektós hordókkal teli pincébe, napi áron megtöltették a demizsonokat, tiszta ráfizetés volt, de a vendéglős nem akart csalódást okozni a vendégeinek. Mire megerősödött a forint, azért lassan helyreállt az élet. A Dreher lerakatból újra hozták a nagy társzekéren a hordókat, a budafoki pincészetből is szállították a csengődi rizlinget. Pártok plakátjaival voltak tele a házfalak. A Kisgazdák szabad választásokat akartak, végre demokrácia lesz, mondta Szennyes úr, verejtékét törölgetve a sörös korsó fölött, mert meleg volt a nyár. – A demokrácia görög szó – magyarázta, izzadva a fekete lüszterzakójában –, démosz, a nép, a nép uralma, majd meglátják! – Ja, májd meglátjuk – dünnyögte Vasák úr, amint visszavitte az üres poharát a pultra. – Meglátjuk, bárátom…